Euroopan parlamentti
2024-2029

HYVÄKSYTYT TEKSTIT

P10_TA(2025)0130

Montenegroa koskevat vuosien 2023 ja 2024 kertomukset

Euroopan parlamentin päätöslauselma 18. kesäkuuta 2025 Montenegroa koskevista komission vuosien 2023 ja 2024 kertomuksista (2025/2020(INI))

Euroopan parlamentti, joka

– ottaa huomioon Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Montenegron tasavallan välisen vakautus- ja assosiaatiosopimuksen[1], joka tuli voimaan 1. toukokuuta 2010,

– ottaa huomioon Montenegron 15. joulukuuta 2008 jättämän Euroopan unionin jäsenyyttä koskevan hakemuksen,

– ottaa huomioon 9. marraskuuta 2010 annetun komission lausunnon Montenegron Euroopan unionin jäsenyyttä koskevasta hakemuksesta (COM(2010)0670), 16.-17. joulukuuta 2010 tehdyn Eurooppa-neuvoston päätöksen myöntää Montenegrolle ehdokasmaan asema ja 29. kesäkuuta 2012 tehdyn Eurooppa-neuvoston päätöksen avata EU-jäsenyysneuvottelut Montenegron kanssa,

– ottaa huomioon liittymistä valmistelevan tukivälineen (IPA III) perustamisesta 15. syyskuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1529[2],

– ottaa huomioon Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineen perustamisesta 14. toukokuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1449[3],

– ottaa huomioon 19.–20. kesäkuuta 2003 Thessalonikissa pidetyn Eurooppa-neuvoston kokouksen puheenjohtajan päätelmät,

---

1 EUVL L 108, 29.4.2010, s. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2010/224/oj.
2 EUVL L 330, 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
3 EUVL L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– ottaa huomioon 17. toukokuuta 2018 pidetyssä EU:n ja Länsi-Balkanin maiden huippukokouksessa annetun Sofian julistuksen ja siihen liitetyn Sofian prioriteettiagendan,

– ottaa huomioon 13. joulukuuta 2023 ja 18. joulukuuta 2024 Brysselissä pidettyjen EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokousten julkilausumat,

– ottaa huomioon 28. elokuuta 2014 käynnistetyn Berliinin prosessin,

– ottaa huomioon 6. lokakuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelma” (COM(2020)0641),

– ottaa huomioon 8. marraskuuta 2023 annetun komission tiedonannon ”Vuoden 2023 tiedonanto EU:n laajentumispolitiikasta” (COM(2023)0690) ja siihen liittyvän komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Montenegro 2023 Report” (SWD(2023)0694),

– ottaa huomioon 8. marraskuuta 2023 annetun komission tiedonannon ”Länsi-Balkanin uusi kasvusuunnitelma” (COM(2023)0691),

– ottaa huomioon 20. maaliskuuta 2024 annetun komission tiedonannon laajentumista edeltävistä uudistuksista ja politiikkojen uudelleentarkastelusta (COM(2024)0146),

– ottaa huomioon 24. heinäkuuta 2024 annetun komission tiedonannon ”Oikeusvaltiokertomus 2024” (COM(2024)0800) ja siihen liittyvän komission yksiköiden valmisteluasiakirjan, joka koskee oikeusvaltion tilannetta Montenegrossa ”2024 Rule of Law Report – The rule of law situation in the European Union: Country Chapter on the rule of law situation in Montenegro’ (SWD(2024)0829),

– ottaa huomioon 30. lokakuuta 2024 annetun komission tiedonannon ”Vuoden 2024 tiedonanto EU:n laajentumispolitiikasta” (COM(2024)0690) ja siihen liittyvän komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Montenegro 2024 Report” (SWD(2024)0694)

– ottaa huomioon 31. toukokuuta 2023 ja 13. kesäkuuta 2024 annetut komission yleiskatsauksen ja maakohtaiset arvioinnit Montenegron talouden uudistusohjelmasta ja neuvoston 16. toukokuuta 2023 hyväksymät EU:n sekä Länsi-Balkanin maiden ja Turkin välillä käydyn talous- ja rahoitusalan vuoropuhelun yhteiset päätelmät sekä neuvoston 14. toukokuuta 2024 hyväksymät EU:n sekä Länsi-Balkanin kumppaneiden, Turkin, Georgian, Moldovan tasavallan ja Ukrainan välillä käydyn talous- ja rahoitusalan vuoropuhelun yhteiset päätelmät,

– ottaa huomioon 22. kesäkuuta 2021, 13. joulukuuta 2021, 29. tammikuuta 2024, 26. kesäkuuta 2024 ja 16. joulukuuta 2024 järjestetyt EU:n ja Montenegron hallitustenväliset liittymiskonferenssit,

– ottaa huomioon 14. heinäkuuta 2022 pidetyn EU:n ja Montenegron vakautus- ja assosiaationeuvoston 11. kokouksen,

– ottaa huomioon julistuksen ja suositukset, jotka hyväksyttiin EU:n ja Montenegron parlamentaarisen vakautus- ja assosiaatiovaliokunnan 31. lokakuuta ja 1. marraskuuta 2024 pidetyssä 22. kokouksessa,

– ottaa huomioon Montenegron liittymisen Natoon 5. kesäkuuta 2017,

– ottaa huomioon 10. tammikuuta 2022 annetun Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen 01/2022 ”EU:n tuki oikeusvaltioperiaatteen edistämiselle Länsi-Balkanilla: perustavanlaatuiset ongelmat istuvat edistämispyrkimyksistä huolimatta sitkeässä”,

– ottaa huomioon Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin sopimus), jonka Montenegro ratifioi vuonna 2013, ja komission antamat suositukset sukupuolten tasa-arvosta ja sukupuolistuneen väkivallan torjunnasta,

– ottaa huomioon Toimittajat ilman rajoja -järjestön vuosittain julkaiseman maailman lehdistönvapausindeksin,

– ottaa huomioon YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) tiedot Ukrainan pakolaistilanteesta huhtikuussa 2025,

– ottaa huomioon 23. marraskuuta 2022 antamansa suosituksen neuvostolle, komissiolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle EU:n uudesta laajentumisstrategiasta[1],

– ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Montenegrosta,

– ottaa huomioon 29. helmikuuta 2024 antamansa päätöslauselman EU:n yhdentymisen syventämisestä tulevaa laajentumista ajatellen[2],

– ottaa huomioon työjärjestyksen 55 artiklan,

– ottaa huomioon ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (A10-0093/2025),

A. ottaa huomioon, että laajentuminen on EU:n ulkopolitiikan keskeinen väline ja strateginen geopoliittinen investointi rauhaan, vakauteen, turvallisuuteen ja vaurauteen;

B. toteaa, että laajentumiskehityksen uusi vauhdittuminen, joka on seurausta muuttuvasta geopoliittisesta tilanteesta ja monien itäisen kumppanuuden maiden EU-jäsenyyshakemuksista, on saanut EU:n nopeuttamaan toimiaan Länsi-Balkanille annettujen, jo kauan

---

1 EUVL C 167, 11.5.2023, s. 105.
2 EUVL C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.

kaivattujen sitoumusten täyttämiseksi; katsoo, että Länsi-Balkanin maiden tulevaisuus on Euroopan unionissa;

C. toteaa, että jokaista maata arvioidaan sen omien ansioiden perusteella sen suhteen, miten hyvin se täyttää Kööpenhaminan kriteerit, joihin kuuluvat demokratian, oikeusvaltioperiaatteen, hyvän hallintotavan ja EU:n perusarvojen täydellinen kunnioittaminen ja mukautuminen EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan; katsoo, että liittymisprosessin aikataulun ja edistymisen määrittää tarvittavien uudistusten toteuttaminen keskeisissä asioissa;

D. ottaa huomioon, että Montenegro on edennyt liittymisprosessissa pisimmälle, sillä se on avannut kaikki 33 EU:n säännöstön lukua ja sulkenut niistä toistaiseksi kuusi, ja liittymiselle on maassa merkittävä tuki;

E. toteaa, että EU on Montenegron suurin kauppakumppani, investoija ja rahoitusavun tarjoaja;

F. ottaa huomioon, että Montenegro on alttiina pahantahtoiselle ulkomaiselle vaikuttamiselle, disinformaatiokampanjoille ja muille vaikuttamisen muodoille, joita ovat esimerkiksi vaaleihin sekaantuminen, hybridisodankäyntistrategiat ja EU:n ulkopuolisten toimijoiden, etenkin Venäjän ja Kiinan, epäsuotuisat investoinnit, ja ottaa huomioon, että nämä toimijat pyrkivät vaikuttamaan Montenegron poliittiseen, taloudelliseen ja strategiseen kehityspolkuun ja uhkaavat demokraattisia prosesseja ja tiedotusvälineiden lahjomattomuutta ja siten vaarantavat maan EU-jäsenyysnäkymät;

G. ottaa huomioon, että Belgradissa järjestettiin 8. kesäkuuta 2024 ”serbien kansalliskokous”, johon osallistui korkea-arvoisia parlamenttien jäseniä ja jonka tunnuslauseena oli ”Yksi kansa, yksi kokous”;

Sitoutuminen EU-jäsenyyteen

1. panee merkille, että Montenegro on erittäin sitoutunut EU-liittymisprosessiin, ja vahvistaa täyden tukensa maan tulevalle EU-jäsenyydelle; pitää myönteisenä Montenegron alueellista johtoasemaa EU-jäsenyysprosessissa sekä sitä, että EU-jäsenyyden toteutumiselle vuonna 2028 on Montenegron kansalaisten ja poliittisten toimijoiden enemmistön erittäin vahva tuki;

2. panee tyytyväisenä merkille Montenegron hyvän edistymisen sen toteuttaessa EU:hun liittyviä uudistuksia ja toimia, joiden perustana on kunnianhimoinen aikataulu, ja peräänkuuluttaa poliittisten toimijoiden, kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisten yhteistä toimintaa; antaa Montenegrolle tunnustusta siitä, että se on täyttänyt lukujen 23 ja 24 välitavoitteet, jotka määrittävät edelleen neuvottelujen yleisen vauhdin, ja siitä, että sille laadittu välitavoitteita koskeva arviointiraportti oli myönteinen; pitää

myönteisenä, että neuvottelulukuja on suljettu kolme lisää, mikä nostaa suljettujen lukujen kokonaismäärän kuuteen;

3. kannustaa kaikkia poliittisia toimijoita keskittymään edelleen EU-integraatioprosessiin ja tarvittaviin uudistuksiin; korostaa, että tarvitaan poliittista vakautta, sitoutumista ja rakentavaa yhteistyötä rakennettaessa yhteisymmärrystä yli puoluerajojen, jotta voidaan pyrkiä ripeästi ja entistä tuloksellisemmin sulkemaan uusia lukuja vuonna 2025 ja siten noudattaa maan kunnianhimoista aikataulua; korostaa, että hyväksytyt uudistukset on pantava tehokkaasti ja johdonmukaisesti täytäntöön, jotta saadaan aikaan todellista edistymistä ja täysi yhdenmukaisuus EU:n lainsäädännön kanssa; kehottaa vahvistamaan valtion instituutioiden toimintaa ja niiden keskinäistä koordinointia, jotta voidaan saavuttaa poliittinen vakaus ja tukea maan merkittävää edistystä keskeisten EU:hun liittyvien uudistusten, erityisesti vaaliuudistuksen ja oikeuslaitoksen uudistuksen, täytäntöönpanossa sekä järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunnassa;

4. painottaa, että EU:n ja sen koko laajentumispolitiikan uskottavuus kärsisi, jos tiettyjen Länsi-Balkanin maiden aikaansaama konkreettinen edistys ei johda selkeisiin edistysaskeleisiin EU-jäsenyysprosessissa;

5. pitää myönteisenä, että Montenegro on yhä täysin mukautunut EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan (YUTP), mukaan lukien EU:n rajoittavat toimenpiteet, muun muassa Venäjälle sen Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan vuoksi ja kyberhyökkäyksiä vastaan asetetut toimenpiteet, sekä sen YK:n tasolla osoittama tuki sääntöpohjaiselle kansainväliselle järjestykselle; kannustaa Montenegroa vahvistamaan rajoittavien toimenpiteiden täytäntöönpanoa, välttämään niiden kiertämistä ja takavarikoimaan niiden kohteena olevien varat; kehottaa kaikkia hallituksen edustajia kunnioittamaan ja edistämään mukautumista YUTP:hen ja EU:n arvoihin ja pidättymään kaikista toimista, jotka saattavat uhata Montenegron strategista etenemistä kohti EU-jäsenyyttä ja sen suvereniteettia; on tässä yhteydessä erittäin huolestunut siitä, että korkeiden virkojen haltijat ovat lausunnoissaan ilmaisseet tukea Serbitasavallan presidentille Milorad Dodikille, joka vähättelee Bosnia ja Hertsegovinan suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta; pitää valitettavana, että Montenegron korkea-arvoisia parlamentin jäseniä osallistui serbien kansalliskokoukseen Belgradissa ja että he tukivat tilaisuudessa hyväksyttyä julistusta, jossa vähätellään Montenegron, Bosnia ja Hertsegovinan ja Kosovon suvereniteettia;

6. korostaa Montenegron Nato-jäsenyyden strategista merkitystä ja pitää myönteisenä sen aktiivista osallistumista EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan operaatioihin, esimerkiksi EU:n merivoimien Atalanta-operaatioon, sekä Naton operaatioihin ja muihin kansainvälisiin ja monenvälisiin operaatioihin; pitää

myönteisenä Montenegron puolustus- ja turvallisuusneuvoston päätöstä hyväksyä maan asevoimien osallistuminen sekä Ukrainaa tukevaan Euroopan unionin sotilaalliseen avustusoperaatioon että Naton Ukrainalle antamaan turvallisuusapuun ja -koulutukseen ja kehottaa Montenegron parlamenttia hyväksymään nämä päätökset ja siten vahvistamaan maan sitoutumista yhteiseen turvallisuuteen;

7. antaa Montenegrolle tunnustusta sen Ukrainalle antamasta humanitaarisesta ja aineellisesta tuesta ja siitä, että se on jatkanut tilapäisen suojelun mekanismia, jonka kautta Ukrainasta pakeneville henkilöille myönnetään oikeus oleskella Montenegrossa yhden vuoden ajan; palauttaa mieliin, että UNHCR:n tilastojen mukaan Montenegrossa on kaikista Länsi-Balkanin maista suurin määrä ukrainalaispakolaisia ja että 31. tammikuuta 2025 maassa oli yli 18 800 rekisteröityä ukrainalaispakolaista;

8. on edelleen erittäin huolestunut pahantahtoisesta ulkomaisesta vaikuttamisesta, pyrkimyksistä horjuttaa vakautta, kyberhyökkäyksistä, hybridiuhkista ja disinformaatiokampanjoista, muun muassa yrityksistä vaikuttaa poliittisiin prosesseihin ja yleiseen mielipiteeseen, ja toteaa, että niiden takana on kolmansien maiden toimijoita, jotka pyrkivät saattamaan EU:n huonoon valoon ja vaarantavat Montenegron etenemisen sen liittymisprosessissa; kehottaa Montenegroa ryhtymään vastatoimiin tekemällä tiiviimpää yhteistyötä EU:n ja Naton kanssa ja lisäämällä Länsi-Balkanin maiden välistä alueellista yhteistyötä; toteaa, että uskonnollisia instituutioita voidaan käyttää ulkoisen vaikuttamisen välineinä, ja tuomitsee kaiken tällaisen epäasianmukaisen sekaantumisen, jota Serbian ortodoksikirkko harjoittaa; muistuttaa, että on tärkeää kehittää kykyä torjua ulkomaista tiedonmanipulointia ja vaikuttamista muun muassa lisäämällä mediaympäristön valvontaa, tiedotuskampanjoita ja medialukutaito-ohjelmia; suosittelee, että Montenegro perustaa erityisen hybridiuhkia käsittelevän työryhmän;

9. kehottaa komissiota, Euroopan ulkosuhdehallintoa (EUH), EU:n Montenegron edustustoa ja Montenegron viranomaisia lisäämään Montenegron kansalaisille suunnattua strategista viestintää laajentumisprosessin ja EU-jäsenyyden eduista sekä konkreettisista liittymiskriteereistä, jotka Montenegron on vielä täytettävä mukautuakseen EU:n vaatimuksiin; kehottaa niitä lisäksi parantamaan EU:n sekä EU-rahoitteisten hankkeiden näkyvyyttä maassa; kehottaa laajentamaan StratCom-seurantaa siten, että se keskittyy rajat ylittäviin disinformaatiouhkiin Länsi-Balkanin maissa ja niiden naapureissa; pyytää komissiota jatkamaan tukeaan EUH:n ja Länsi-Balkanin erityistyöryhmän pyrkimyksille laajentaa tiedotustoimia lisäämällä näkyvyyttä paikallismediassa, laatimalla faktantarkistuskertomuksia ja tekemällä yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan järjestöjen kanssa, jotta virheellisiin narratiiveihin voidaan vastata entistä tehokkaammin;

10. pitää myönteisenä sitä, että Montenegron parlamentti on uusinut parlamentaarista vakautus- ja assosiaatiovaliokuntaa koskevan sitoumuksensa;

Demokratia ja oikeusvaltioperiaate

11. tunnustaa Montenegron parlamentin keskeisen roolin liittymisprosessissa, etenkin liittymiseen liittyvän lainsäädännön hyväksymisen osalta, ja korostaa parlamentaarisen yhteistyön merkitystä tässä suhteessa; toteaa jälleen Euroopan parlamentin olevan valmis käyttämään poliittisia ja teknisiä voimavarojaan edistääkseen EU:hun liittyvää uudistusohjelmaa muun muassa demokratiatukitoimien avulla; panee huolestuneena merkille uudistusprosessia jarruttavien jännitteiden ja etnisen polarisoitumisen uuden nousun; kehottaa käymään rakentavaa vuoropuhelua ja luomaan yhteisymmärrystä koko poliittisella kentällä ja asettamaan laadun etusijalle lainsäädännössä ja kehottaa painokkaasti etsimään ratkaisuja parlamentaarisen vuoropuhelun avulla; kehottaa välttämään tilannetta, jossa identiteettipolitiikka vie huomion EU-ohjelmasta tai kiristää suhteita maan naapureihin, ja varmistamaan, että Montenegro pysyy lujasti tiellä kohti EU:ta; pitää myönteisenä Montenegron pääministerin ja oppositiojohtajien sopimusta pyytää Venetsian komissiolta lausunto perustuslakituomioistuimen tuomarin Dragana Đuranovićin toimikauden päättämisestä ja pitää myönteisenä opposition paluuta parlamenttiin;

12. ilmaisee huolensa pyrkimyksistä muuttaa Montenegron kansalaisuutta koskevaa lakia maan parlamentissa, koska sillä voisi olla vakavia pitkän aikavälin vaikutuksia maan päätöksentekoprosesseihin ja identiteettiin, ja korostaa samalla, että kaikkia identiteettipolitiikasta käytäviä keskusteluja on käsiteltävä äärimmäisen hienovaraisesti, jotta tilanne ei polarisoidu entisestään, ja niissä olisi pyrittävä laajaan yhteiskunnalliseen yhteisymmärrykseen; kannustaa Montenegron viranomaisia kuulemaan EU:ta kansalaisuuslakiin mahdollisesti tehtävistä muutoksista ja koordinoimaan ne EU:n kanssa ja korostaa, että on tärkeää päästä yhteisymmärrykseen kaikista tähän Montenegron identiteetin ja riippumattomuuden kannalta ratkaisevan tärkeään aiheeseen liittyvistä kysymyksistä;

13. kannustaa painokkaasti Montenegron parlamenttia järjestämään päätöksenteossa osallistavia ja avoimia julkisia kuulemisia ja tekemään säännöllistä ja merkityksellistä yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa lainsäädäntöprosessin varhaisesta vaiheesta alkaen, erityisesti EU-uudistusprosessissa keskeisen lainsäädännön osalta; kannustaa Montenegron parlamentin naisjärjestöä ottamaan aktiivisemman roolin;

14. kehottaa Montenegroa mukauttamaan vaaleja koskevan oikeudellisen kehyksensä kaikilta osin EU:n normeihin, erityisesti

vaalilainsäädännön yhteensovittamisen, ääni- ja vaalioikeuksien rajoitusten, avoimuuden, riitojenratkaisumenettelyjen, kampanjoiden ja tiedotusvälineiden valvonnan sekä poliittisten puolueiden ja vaalikampanjoiden rahoituksen osalta, ja kehottaa panemaan täytäntöön Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston suositukset[1]; vaatii Montenegroa lisäämään poliittisten puolueiden varainkäytön avoimuutta ja valvontaa ja estämään valtion varojen väärinkäytön mukauttamalla asiaan liittyvän lainsäädännön EU:n normeihin, tehostamalla kolmansien osapuolten myöntämää rahoitusta koskevien sääntöjen noudattamisen valvontaa ja vahvistamalla rikkomuksista määrättäviä seuraamuksia; korostaa korruptiontorjuntaviraston roolia tässä yhteydessä ja kehottaa lisäämään yhteistyötä viraston ja rahanpesun selvittelystä vastaavien viranomaisten välillä, jotta ulkomainen vaikuttaminen poliittisissa kampanjoissa voitaisiin havaita ja sitä voitaisiin ehkäistä; kehottaa lisäksi Montenegroa panemaan täytäntöön YK:n naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean (CEDAW) suositukset sukupuolten tasa-arvosta ehdokasluetteloissa;

15. kehottaa jälleen Montenegron viranomaisia asettamaan kunnallisvaaleille yhden ainoan valtakunnallisen päivämäärän, kuten paikallisesta itsehallinnosta annetussa laissa säädetään, jotta voidaan tehostaa hallintoa, lievittää poliittisia jännitteitä ja vahvistaa kunnallisten ja valtion instituutioiden vakautta ja tehokkuutta; muistuttaa, että uudistus- ja kasvutukivälineen varojen tulevan maksamisen ehtona on tämän uudistuksen toteuttaminen Montenegron uudistusohjelmassaan antamien sitoumusten mukaisesti, joten sitä olisi jatkettava ensisijaisena asiana; pitää myönteisenä, että vuonna 2022 vaalit järjestettiin samana päivänä 14 kunnassa; kehottaa laatimaan asiaa koskevan vankan lainsäädäntökehyksen; on huolestunut vaaliprosessiin liittyvistä väärinkäytöksistä Šavnikin kunnassa;

16. kehottaa Montenegron viranomaisia hyväksymään julkishallintoa koskevan lain, jonka olisi mahdollistettava hallintokehyksen parantaminen ja julkishallinnon optimointi;

17. korostaa ammattimaisen, ansioiden perusteella valitun, avoimen ja epäpoliittisen virkamieskunnan merkitystä; kehottaa Montenegroa muuttamaan asiaa koskevaa lainsäädäntöä ja panemaan sen täytäntöön, jotta voidaan luoda puitteet valtionhallinnon ammattimaistamiselle, optimoinnille ja järkeistämiselle, mukaan lukien menettelytakeet poliittisin perustein tehtäviä virkanimityksiä ja irtisanomisia koskevia päätöksiä vastaan, sekä korkeat vaatimukset johtotehtäviä varten; pitää valitettavana, ettei tällaisen lainsäädännön hyväksymisessä ja tosiasiallisessa täytäntöönpanossa ole tapahtunut merkittävää edistystä, ja korostaa, että tämän vuoksi

---

1 https://www.osce.org/odihr/elections/montenegro.

julkisiin virkoihin rekrytointi on edelleen alttiina poliittiselle vaikuttamiselle;

18. pitää myönteisenä Montenegron sisällyttämistä komission vuoden 2024 oikeusvaltiokertomukseen; panee huolestuneena merkille tunnistetut puutteet esimerkiksi nimityksissä oikeuslaitokseen ja syyttäjälaitoksen riippumattomuudessa;

19. näkee myönteisenä edistymisen, jota on tapahtunut oikeuslaitoksen tärkeiden uudistusten täytäntöönpanossa, uuden strategisen kehyksen hyväksymisessä ja pitkään avoimena olleiden tuomarinimitysten loppuunsaattamisessa; kehottaa Montenegroa täyttämään jäljellä olevat oikeuslaitoksen korkean tason virat;

20. kehottaa Montenegroa jatkamaan oikeudellisen kehyksensä, myös perustuslain ja etenkin tuomarineuvoston kokoonpanon ja päätöksentekomenettelyn, mukauttamista EU:n lainsäädäntöön ja normeihin, jotka koskevat oikeuslaitoksen riippumattomuutta, vastuuvelvollisuutta, puolueettomuutta, lahjomattomuutta ja ammattimaisuutta, ja vähentämään edelleen virkanimitysten poliittisia kytköksiä riippumattomuuden vahvistamiseksi, panemaan täytäntöön jäljellä olevat kansainväliset suositukset ja määrittämään tuomareiden ja syyttäjien eläkkeelle siirtymistä koskevat kriteerit eurooppalaisten normien mukaisesti ja perustuslakia täysin noudattaen; pitää tapausten ruuhkaa valitettavana ja kehottaa Montenegroa ryhtymään toimenpiteisiin lyhentääkseen oikeuskäsittelyjen kestoa, erityisesti kun on kyse vakavasta ja järjestäytyneestä rikollisuudesta ja varsinkin rahanpesusta; suosittelee, että Montenegro hyväksyy perustuslain muutokset EU:n jäsenyysneuvottelujen viimeisessä vaiheessa;

21. panee merkille korruption torjunnassa toteutetut toimet, mukaan lukien uudet lait ja määräykset väärinkäytösten paljastajien suojelusta, uuden kansallisen korruptionvastaisen neuvoston perustamisen ja uuden korruptiontorjuntastrategian vuosiksi 2024–2028; kannustaa Montenegroa jatkamaan lainsäädäntönsä mukauttamista EU:n säännöstöön ja normeihin ja ottamaan huomioon komission, Venetsian komission ja lahjonnan vastaisen valtioiden ryhmän (GRECO) suositukset; rohkaisee Montenegron viranomaisia jatkamaan toimia järjestäytynyttä rikollisuutta koskevien tapausten käsittelyyn sekä rikollisten varojen takavarikointiin ja menetetyksi tuomitsemiseen liittyvien jäljellä olevien puutteiden korjaamiseksi;

22. kehottaa Montenegroa tehostamaan rikosoikeudellisia toimiaan vastauksena korkean tason korruptioon myös vahvistamalla voimassa olevan rikoslainsäädännön tosiasiallista täytäntöönpanoa ja määräämällä vaikuttavia ja varoittavia seuraamuksia ja luomaan korruptiota käsitteleville oikeudellisille instituutioille ja riippumattomille elimille edellytykset toimia vaikuttavalla tavalla ja riippumattomina poliittisesta vaikuttamisesta;

23. panee merkille korruptiontorjuntaviraston toiminnan ja kehottaa osoittamaan sille riittävästi rahoitusta ja tekemään siitä epäpoliittisen; odottaa viraston saavan aikaan konkreettisia tuloksia ja toimivan valikoimatta, jotta sen lahjomattomuus vahvistuu ja sen arvovalta kasvaa sen hoitaessa tehokkaasti toimivaltuuksiaan; kehottaa vahvistamaan korruption ennaltaehkäisyn kehystä;

24. kehottaa Montenegroa mukauttamaan aselainsäädäntönsä EU:n lainsäädäntöön ja kansainvälisiin normeihin, etenkin ampuma-aseiden merkintöjen teknisten standardien, aseiden deaktivointimenettelyjen ja hälytys- ja merkinantoaseita koskevien säännösten osalta, sekä perustamaan ampuma-aseita koskevan standardoidun ja tehokkaan tiedonkeruu- ja raportointijärjestelmän; on tyrmistynyt Cetinjen traagisesta joukkoampumisesta ja esittää surunvalittelunsa uhrien perheille; on huolestunut tämän tragedian hyödyntämisestä disinformaation ja etnisen polarisaation tarkoituksiin; kehottaa Montenegroa vahvistamaan kriisiviestintäänsä voidakseen torjua disinformaatiota ja varmistamaan, että tiedotusvälineet toimivat vastuullisesti kertoessaan väkivaltaisista tapahtumista; vaatii järjestelmällisiä toimia turvallisuuden, mielenterveyden ja institutionaalisen avoimuuden osa-alueilla sekä ampuma-aseiden vaaroja ja riskejä koskevassa kansalaiskasvatuksessa, yleisessä tiedottamisessa, kenttätyössä ja niitä koskevissa valistusaloitteissa kansalaisten odotusten ja yhteiskunnallisten tarpeiden mukaisesti;

25. kehottaa Montenegroa mukauttamaan kiireellisesti viisumipolitiikkansa täysin EU:n viisumipolitiikkaan, erityisesti sellaisten maiden osalta, jotka aiheuttavat EU:lle laittomaan muuttoliikkeeseen liittyviä tai turvallisuusriskejä; ilmaisee huolensa siitä, että vastoin odotuksia viisumivapausjärjestelmään on lisätty kaksi uutta maata ja että Venäjän ja Valko-Venäjän passin haltijat hyötyvät edelleen viisumivapausjärjestelmästä; huomauttaa, että viisumipolitiikan yhdenmukaistaminen mainitaan myös uudistus- ja kasvutukivälineen mukaisessa Montenegron uudistusohjelmassa;

26. pitää myönteisenä Montenegron nykyistä yhteistyötä Euroopan raja- ja merivartioviraston (Frontex), Europolin, Eurojustin ja Euroopan unionin lainvalvontakoulutusviraston (CEPOL) kanssa ja pitää tätä yhteistyötä tärkeänä rajatylittävän rikollisuuden, mukaan lukien laiton ase-, huume- ja ihmiskauppa, sekä terrorismin ja ääriliikkeiden torjunnassa; pitää myönteisenä Frontexin kanssa rajaturvallisuuden alalla tehtävää operatiivista yhteistyötä koskevan päivitetyn sopimuksen voimaantuloa 1. heinäkuuta 2023 ja kannustaa jatkamaan Montenegron ja Frontexin välistä yhteistyötä, jotta voidaan vahvistaa rajaturvallisuutta, tukea turvapaikkamenettelyjä, torjua salakuljetusta ja tehostaa takaisinottoa;

Perusvapaudet ja ihmisoikeudet

27. pitää valitettavana, että yhteiskunnan haavoittuvimpia ryhmiä syrjitään edelleen; kehottaa Montenegroa hyväksymään uuden syrjinnän vastaisen lain ja siihen liittyviä strategioita, joilla parannetaan haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien oikeuksien toteutumista, noudattaen osallistavaa, avointa ja merkityksellistä prosessia, johon otetaan aktiivisesti mukaan ne, joihin asia eniten vaikuttaa; korostaa, että kaikkien kansallisten vähemmistöjen oikeuksien kunnioittaminen on olennainen osa EU:n säännöstöä; kehottaa tehostamaan täytäntöönpanoa, jotta varmistetaan kaikkien etnisten, uskonnollisten, kansallisten ja yhteiskunnallisten ryhmien yhdenvertainen kohtelu siten, että niille taataan yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet ja että ne voivat osallistua kattavasti yhteiskunnalliseen, poliittiseen ja taloudelliseen elämään;

28. pitää myönteisenä Montenegron monietnistä identiteettiä ja kehottaa edelleen edistämään ja kunnioittamaan paikallisyhteisöjen ja kansallisten vähemmistöjen kieliä, kulttuuriperintöä ja perinteitä, sillä tämä liittyy läheisesti Montenegron EU-jäsenyysnäkymiin;

29. korostaa Kotorinlahden monietnistä identiteettiä; korostaa, että Montenegron EU-jäsenyysnäkymät ovat tiiviisti sidoksissa vähemmistöjen ja niiden kulttuuriperinnön suojeluun; kehottaa Montenegron viranomaisia vaalimaan valtion monietnistä luonnetta, myös Kotorinlahden kroatialaisyhteisön perinteitä ja kulttuuriperintöä;

30. on syvästi huolestunut Montenegron uhanalaisista kulttuuriperintökohteista, kuten Kotorinlahdesta ja Sveti Stefanista; korostaa, että Sveti Stefan ja Miločer Park kuuluivat vuonna 2023 Euroopan seitsemän uhanalaisimman kulttuuriperintökohteen joukkoon;

31. kehottaa Montenegron viranomaisia puuttumaan romanien vaikeisiin elinoloihin Montenegrossa ja heidän kohtaamaansa syrjintään ja kehottaa toteuttamaan lisätoimenpiteitä kulttuurien välisen ymmärryksen edistämiseksi kouluissa; kehottaa Montenegron viranomaisia myös toteuttamaan toimenpiteitä hlbti-henkilöiden yhteiskunnallisen osallisuuden ilmapiirin parantamiseksi;

32. pitää myönteisenä, että Montenegro on mukauttanut lainsäädäntö- ja toimielinkehystään EU:n säännöstöön ja kansainvälisiin ihmisoikeusnormeihin YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen ja sen valinnaisten pöytäkirjojen noudattamisen osalta; kehottaa viranomaisia puuttumaan täytäntöönpanon puutteisiin, jotka liittyvät erityisesti vastuuvelvollisuuteen ja seurantaan;

33. kehottaa panemaan tehokkaasti täytäntöön strategioita, joilla turvataan vammaisten henkilöiden oikeudet kaikilla aloilla ja kaikissa toimintapolitiikoissa;

34. tuomitsee kaiken vihapuheen, myös verkossa esiintyvän ja sukupuoleen perustuvan vihapuheen, ja viharikokset; pitää rasismin ja vihapuheen kriminalisointia myönteisenä;

35. korostaa tarvetta vahvistaa sukupuolten tasa-arvoa koskevia institutionaalisia mekanismeja ja kehottaa Montenegron viranomaisia puuttumaan sukupuolten palkkaeroon, lisäämään naisten osallistumista päätöksentekoon – sekä julkisessa elämässä, etenkin julkishallinnossa ja oikeus- ja turvallisuusalalla, että yrityksissä – varmistamaan, että naiset osallistuvat politiikkaan enemmän, ottamaan käyttöön sukupuolitietoisen budjetoinnin ja torjumaan sukupuolistereotypioita sekä tehostamaan toimia naisten syrjinnän torjumiseksi erityisesti maaseutualueilla; suhtautuu myönteisesti viimeaikaisiin toimiin, joilla pyritään lisäämään naisten edustusta luonnontieteiden, matematiikan, tekniikan ja teknologioiden (STEM-aineet) alalla, ja kannustaa jatkamaan toimia teknologia-aloilla;

36. on erittäin huolissaan sukupuolistuneen väkivallan, myös perheväkivallan ja naismurhien, yleisyydestä; kehottaa Montenegroa yhdenmukaistamaan sukupuolistuneen väkivallan ja perheväkivallan määritelmänsä kaikilta osin Istanbulin yleissopimuksen ja kansainvälisten elinten suositusten kanssa, perustamaan tehokkaita suojelu- ja ennaltaehkäisymekanismeja ja tukikeskuksia ja varmistamaan tehokkaat oikeudelliset jatkotoimet perheväkivallan ja seksuaalisen väkivallan uhreille sekä tiukemmat rangaistuskäytännöt rikoksentekijöille; kehottaa keräämään eriteltyjä tietoja sukupuolistuneesta väkivallasta ja sukupuolten epätasa-arvosta politiikkatoimien parantamiseksi;

37. pitää valitettavana, ettei sukupuolen juridista vahvistamista koskevaa lakiehdotusta hyväksytty vuonna 2024, vaikka se kuuluu Montenegron EU:hun liittymistä koskevan ohjelman toimenpiteisiin; kehottaa Montenegroa hyväksymään lain viipymättä;

38. suhtautuu myönteisesti Montenegron uusiin tiedotusvälineitä koskeviin lakeihin ja maan mediapolitiikkastrategiaan, joilla pyritään vahvistamaan oikeudellista kehystä toimittajien ja muiden media-alan työntekijöiden suojelemiseksi tehokkaasti; vaatii nollatoleranssia toimittajiin kohdistuvaan painostukseen, häirintään ja väkivaltaan, erityisesti kun niitä harjoittavat julkisuuden henkilöt; korostaa, että kaikki toimittajiin kohdistuvat vihapuhetapaukset, mustamaalauskampanjat ja strategiset häirintäkanteet on tutkittava tehokkaasti ja niistä on nostettava syytteet ja aiempia tapauksia on seurattava; korostaa tarvetta varmistaa toimittajien oikeus saada tietoa ja pitää kiinni kriittisestä asenteesta; panee merkille, että Montenegron lehdistönvapaus on parantunut huomattavasti, mistä on osoituksena maan nousu maailman lehdistönvapausindeksissä;

39. ilmaisee huolensa tapauksista, joissa toimittajia, tutkijoita ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioita on painostettu sananvapauden

käyttämisen vuoksi, mukaan lukien tapaukset, joissa poliisi on käynnistänyt heitä vastaan rikkomusmenettelyjä; on huolestunut julkisen osallistumisen vastaisten strategisten häirintäkanteiden (SLAPP-kanteet) käytöstä toimittajia vastaan;

40. pitää valitettavana tiedotusvälineiden voimakasta polarisoitumista ja alttiutta poliittisille intresseille ja ulkomaiselle vaikuttamiselle sekä ulkomaisia ja kotimaisia disinformaatiokampanjoita, joissa levitetään Montenegron demokraattisiin prosesseihin kielteisesti vaikuttavia ja sen EU-jäsenyysnäkymät vaarantavia narratiiveja; kehottaa Montenegroa kehittämään edelleen parempia medialukutaito-ohjelmia ja sisällyttämään ne keskeisenä aiheena opetukseen; kehottaa Montenegron viranomaisia varmistamaan, että julkisen palvelun yleisradioyhtiö RTCG voi toimia toimituksellisesti, instituutionaalisesti ja taloudellisesti riippumattomana ja että sen johto nimitetään laillisesti ja sitä koskevia tuomioistuimen tuomioita noudatetaan kaikilta osin; muistuttaa, että sen on noudatettava lakia sekä tiukimpia vastuuvelvollisuutta ja lahjomattomuutta koskevia normeja; pitää valitettavana, että parhaillaan julkisten tiedotusvälineiden riippumattomuutta heikennetään ja vesitetään; kehottaa kaikkia mediatoimijoita noudattamaan julkisen rahoituksen avoimuutta koskevia oikeudellisia vaatimuksia;

41. pitää myönteisenä vuoden 2023 väestölaskennan tulosten julkistamista; kehottaa viranomaisia välttämään tämän prosessin politisoitumista; kannustaa sidosryhmiä käyttämään tuloksia syrjimättömällä tavalla;

42. panee tyytyväisenä merkille, että Montenegrossa on elinvoimainen ja rakentava kansalaisyhteiskunta, ja korostaa sen merkitystä demokratian ja moniarvoisuuden sekä hyvän hallintotavan ja sosiaalisen kehityksen edistämisessä; ilmaisee huolensa kriittisesti suhtautuvien kansalaisyhteiskunnan järjestöjen toimintamahdollisuuksien kaventumisesta ja tuomitsee kaikki kansalaisyhteiskunnan järjestöihin kohdistuvat mustamaalauskampanjat, pelottelun ja hyökkäykset, etenkin kun niihin syyllistyvät poliittiset toimijat ”ulkomaisia agentteja koskevaa lakia” koskevien ehdotusten yhteydessä; panee merkille, että tällaiset lait voivat horjuttaa perusvapauksia ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa ja ne ovat ristiriidassa EU:n arvojen ja normien kanssa; kehottaa luomaan kannustavan oikeudellisen kehyksen sekä ottamaan käyttöön selkeät ja oikeudenmukaiset myöntämisperusteet julkiselle rahoitukselle; kehottaa hallituksen ja kansalaisjärjestöjen välistä yhteistyöneuvostoa aloittamaan uudelleen työnsä; korostaa, että on tärkeää luoda yhteistyösuhteita ja kuulla aidosti kansalaisyhteiskuntaa lainsäädäntöehdotuksista varhaisesta vaiheesta alkaen;

Sovinto, hyvät naapuruussuhteet ja alueellinen yhteistyö

43. muistuttaa, että hyvät naapuruussuhteet ja alueellinen yhteistyö ovat laajentumisprosessin olennaisia osatekijöitä; antaa Montenegrolle tunnustusta aktiivisesta osallistumisesta alueellisiin yhteistyöaloitteisiin; palauttaa mieliin, että hyvät naapuruussuhteet ovat keskeinen tekijä liittymisprosessin edistämisessä;

44. pitää valitettavana, että neuvottelulukua 31 ei voitu sulkea joulukuussa 2024; kehottaa kaikkia osapuolia hakemaan ratkaisuja avoinna oleviin kahdenvälisiin kysymyksiin rakentavasti ja hyvässä hengessä ja asettamaan tulevaisuudessa Länsi-Balkanin asukkaiden edut etusijalle; muistuttaa, että ratkaisemattomia kahdenvälisiä ja alueellisia kiistoja ei pitäisi käyttää estämään ehdokasmaiden liittymisprosesseja; suhtautuu myönteisesti Kroatian tasavallan ja Montenegron kahdenvälisiin neuvotteluihin ratkaisemattomien kahdenvälisten kysymysten tilanteesta; kannustaa viranomaisia jatkamaan luottamusta lisäävien toimien toteuttamista;

45. panee merkille Montenegron rikosprosessilakiin tekemät muutokset, joilla puututaan sotarikosten tehokkaan tutkinnan ja niitä koskevien syytetoimien, oikeudenkäyntien ja rangaistusten oikeudellisiin ja käytännön esteisiin asiaa koskevien suositusten mukaisesti; kehottaa Montenegroa noudattamaan sotarikostapausten käsittelyssä kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisten normien mukaisesti ennakoivaa toimintatapaa, yksilöimään rikoksentekijät, nostamaan heitä vastaan syytteet ja rankaisemaan heitä, toimimaan samoin sotarikosten ihannoimisen osalta sekä varmistamaan oikeussuojan saatavuuden, oikeuden toteutumisen sekä oikeussuojakeinot ja korvaukset uhreille ja selvittämään kadonneiden henkilöiden kohtalon; kehottaa Montenegroa osoittamaan riittävästi resursseja erikoistuneille syyttäjille ja tuomioistuimille, tutkimaan ennakoivasti kaikki sotarikoksia koskevat väitteet ja ottamaan esiin komentovastuuta koskevat kysymykset sekä tarkastelemaan uudelleen aiempia tapauksia, joista ei ole nostettu syytteitä kansainvälisen oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti; kehottaa tekemään alueellista yhteistyötä sotarikoksista syytettyjä henkilöitä koskevissa tutkinnoissa ja syytetoimissa; toteaa, että näiden kysymysten ratkaiseminen ja tuomioistuimessa todettujen tosiseikkojen turvaaminen ovat tärkeä perusta luottamukselle, demokraattisille arvoille, sovinnolle ja kahdenvälisten suhteiden lujittamiselle naapurimaiden kanssa, ja kannustaa Montenegroa tehostamaan näitä toimia;

46. varoittaa poliittisen revisionismin vaaroista, sillä se vääristää historiallisia tosiseikkoja poliittisiin tarkoitusperiin sopiviksi, heikentää vastuuvelvollisuutta ja syventää yhteiskunnallisia jakolinjoja; tuomitsee ankarasti sotarikollisten ihannoinnin ja sotarikoksista annettujen kansainvälisten tuomioiden laajamittaisen julkisen kiistämisen, joihin syyllistyvät myös Montenegron viranomaiset; katsoo, että presidentti Jakov Milatovićin lausunto,

jossa pahoiteltiin Montenegron joukkojen osallistumista Dubrovnikin kaupungin pommituksiin, edisti merkittävällä tavalla alueellista rauhaa ja sovinnontekoa;

47. vahvistaa jälleen tukensa aloitteelle perustaa entisen Jugoslavian alueella tehtyjä sotarikoksia ja muita vakavia ihmisoikeusrikkomuksia käsittelevä alueellinen totuuskomissio;

48. kehottaa jälleen avaamaan entisten Jugoslavian tasavaltojen arkistot ja sallimaan pääsyn entisen Jugoslavian salaisen palvelun ja Jugoslavian kansanarmeijan salaisen palvelun tietoihin, jotta kommunistihallinnon aikaisia rikoksia voidaan tutkia ja käsitellä perusteellisesti;

Sosioekonomiset uudistukset

49. suhtautuu myönteisesti Montenegron liittymiseen SEPA-maksujärjestelmään, jonka käyttö alentaa kansalaisten ja yritysten kustannuksia; korostaa, että tämä avaa mahdollisuuksia liiketoiminnan laajentamiseen, kilpailukyvyn lisäämiseen ja innovointiin sekä parantaa mahdollisuuksia saada ulkomaisia suoria investointeja;

50. suhtautuu myönteisesti Länsi-Balkanin kasvusuunnitelmaan, jolla pyritään integroimaan alue EU:n sisämarkkinoihin, edistämään alueellista taloudellista yhteistyötä ja syventämään EU:hun liittyviä uudistuksia ja johon sisältyy kuuden miljardin euron suuruinen Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukiväline; pitää ilahduttavana, että Montenegro on hyväksynyt uudistusohjelman, ja kannustaa panemaan sen täytäntöön kokonaisuudessaan; toteaa, että määriteltyjen uudistustoimenpiteiden täytäntöönpano kasvusuunnitelmaa koskevan Montenegron uudistusohjelman mukaisesti tarjoaisi mahdollisuuden yli 380 miljoonan euron avustuksiin ja edullisiin lainoihin, jos täytäntöönpano onnistuu; korostaa, että sidosryhmien, kuten paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan, osallistavat kuulemiset ovat tärkeitä suunnittelu-, täytäntöönpano-, seuranta- ja arviointivaiheissa;

51. kannustaa Montenegroa hyödyntämään mahdollisimman hyvin kaikkea liittymistä valmistelevasta tukivälineestä (IPA III), Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelmasta, IPARD-ohjelmasta ja Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineestä saatavilla olevaa EU:n rahoitusta, jotta voidaan nopeuttaa sen sosioekonomista lähentymistä EU:n kanssa ja jatkaa sen petostentorjuntaa koskevan lainsäädännön mukauttamista EU:n lainsäädäntöön; muistuttaa, että EU:n rahoitukseen liittyy ehtoja ja että sitä voidaan mukauttaa tai se voidaan keskeyttää, jos perusasioissa tapahtuu merkittävää taantumista tai niissä ei edistytä lainkaan;

52. kehottaa EU:ta ja Länsi-Balkanin maita luomaan puitteet Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) ja liittymisneuvotteluja käyvien maiden

väliselle tehokkaalle yhteistyölle, jotta helpotetaan tiivistä yhteistyötä ja syytetoimia EU:n varojen väärinkäytön tapauksessa, myös lähettämällä EPPOon kansallisia yhteyshenkilöitä; kannustaa Montenegroa panemaan työjärjestelyt EPPOn kanssa täytäntöön kaikilta osin; kehottaa EU:ta toteuttamaan tarvittavat oikeudelliset ja poliittiset järjestelyt EPPOn toimivallan laajentamiseksi kattamaan Montenegrolle ehdokasmaana osoitetut EU:n varat;

53. panee tyytyväisenä merkille Montenegron talouskasvun; kehottaa toteuttamaan lisätoimia, jotta budjettivajetta ja julkista velkaa saataisiin vähennettyä, ja jatkamaan edelleen välillisten verovapautusten lakkautuksia siltä osin, kun ne eivät ole yhdenmukaisia EU:n säännöstön kanssa; suhtautuu myönteisesti pyrkimyksiin vähentää näitä julkisen talouden haavoittuvuuksia; tuo jälleen esille tarpeen lisätä julkisia investointeja koulutusjärjestelmään kestävän sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen edistämiseksi;

54. panee merkille, että Montenegrolla on julkista velkaa ulkomaisille rahoituslaitoksille ja yrityksille ja että sitä voidaan käyttää keinona vaikuttaa sen poliittisiin päätöksiin erityisesti suhteessa Kiinaan ja Venäjään; suhtautuu myönteisesti pyrkimyksiin vähentää näitä haavoittuvuuksia ja kehottaa viranomaisia vähentämään edelleen taloudellista riippuvuutta Kiinasta sekä hyödyntämään edelleen Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelmaa, EU:n Global Gateway -aloitetta ja uudistus- ja kasvutukivälinettä löytääkseen vihreämpiä ja avoimempia vaihtoehtoja infrastruktuurihankkeiden rahoittamiseksi; kehottaa Montenegroa lisäämään avoimuutta tulevissa infrastruktuurihankkeissa, varmistamaan tarjouskilpailut ja välttämään liiallista velkariippuvuutta ulkomaisista velkojista;

55. kehottaa Montenegron viranomaisia ryhtymään toimenpiteisiin väestökadon ja maastamuuton torjumiseksi erityisesti investoimalla koulutukseen ja terveydenhuoltoon etenkin maan pohjoisosassa sekä pyrkimällä hajauttamiseen investoimalla keskisuuriin kaupunkeihin;

56. kannustaa Montenegron viranomaisia vauhdittamaan digitalisaatiota ja harjoittamaan näyttöön perustuvaa työmarkkinapolitiikkaa voidakseen puuttua sitkeästi korkealla pysyttelevään työttömyysasteeseen etenkin naisten ja nuorten keskuudessa sekä samalla vahvistamaan institutionaalisia valmiuksia, tehostamaan niiden perustana olevaa digitaalipolitiikan kehystä ja toteuttamaan tehokkaasti nuorisotakuun ja uuden nuorisostrategian; kehottaa viranomaisia puuttumaan kiireellisesti aivovuotoon; kannustaa laatimaan kohdennettuja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja kannustimia epävirallisten yritysten ja työntekijöiden virallistamiseksi, sillä suuri epävirallinen sektori haittaa edelleen Montenegron taloudellista ja sosiaalista kehitystä;

57. suhtautuu myönteisesti kehotuksiin integroida kaikki Länsi-Balkanin maat nopeasti EU:n digitaalisiin sisämarkkinoihin ennen varsinaista

EU-jäsenyyttä ja toteaa, että tämä auttaisi ratkaisevasti luomaan digitaalisesti turvallisen ympäristön;

58. kehottaa lisäämään julkisten hankintojen avoimuutta, erityisesti hallitustenvälisiin sopimuksiin perustuvissa menettelyissä, ja noudattamaan niissä EU:n sääntöjä ja periaatteita kaikilta osin; kehottaa Montenegroa vähentämään ilman hankintailmoitusta toteutettavien julkisten hankintamenettelyjen määrää; on huolissaan kiinalaisella lainalla rahoitettavan Bar–Boljare-moottoritien rakentamiseen liittyvästä taloudellisesta rasitteesta ja avoimuuden puutteesta; korostaa, että laina- ja rakennussopimuksiin liittyvä salailu herättää huolta vastuuvelvollisuudesta;

59. ilmaisee huolensa sopimuksista tai hankkeista, joissa kierretään kansalliseen lainsäädäntöön ja EU:n normeihin sisältyviä julkisia hankintoja koskevia sääntöjä, avoimuusvelvoitteita ja julkisia kuulemisia koskevia vaatimuksia; kehottaa Montenegron hallitusta varmistamaan avoimuuden, vastuuvelvollisuuden, osallistavan päätöksenteon ja oikeusvaltion periaatteiden täydellisen noudattamisen kaikissa julkisissa infrastruktuuri- ja kehitysaloitteissa;

Energia, ympäristö, luonnon monimuotoisuus ja yhteydet

60. kehottaa Montenegroa viimein hyväksymään ja panemaan täytäntöön kauan odotetun kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman, säätämään energiatehokkuuslakeja ja integroitumaan tiiviimmin EU:n energiamarkkinoihin keinoina edistää vihreää siirtymää EU:n rahoituksen tuella, kehittää institutionaalista ja sääntelykehystään ja parantaa energia-alansa häiriönsietokykyä; vaatii, että kaikki uudet vihreän siirtymän hankkeet toteutetaan EU:n ympäristö- ja valtiontukivaatimusten sekä käyttöoikeussopimuksia koskevien vaatimusten mukaisesti;

61. pitää valitettavana, ettei liikennepolitiikan alan keskeisissä uudistuksissa ole edistytty; kehottaa Montenegron viranomaisia mukauttamaan maan liikenteen kehittämisen Länsi-Balkanin kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiaan ja keskittymään rautateihin, multimodaalisuuteen ja hiilidioksidipäästöjen ja muiden ympäristövaikutusten vähentämiseen sekä jatkamaan liikenteen kehittämisstrategiansa täytäntöönpanoa ja hallinnollisten valmiuksien vahvistamista Euroopan laajuisten liikenneverkkojen toteuttamiseksi;

62. suhtautuu myönteisesti datapalvelujen verkkovierailumaksujen alentamiseen EU:n ja Länsi-Balkanin maiden välillä ja kehottaa viranomaisia, yksityisiä toimijoita ja kaikkia sidosryhmiä toteuttamaan kaikki tarvittavat toimet, jotta datapalvelujen verkkovierailuhinnat saadaan lähelle kotimaisia hintoja vuoteen 2028 mennessä; suhtautuu myönteisesti Länsi-Balkanin ja EU:n välisen

verkkovierailuja koskevan etenemissuunnitelman täytäntöönpanon ensimmäisen vaiheen voimaantuloon;

63. kannustaa hyväksymään jätehuoltoa, ilman ja veden laatua, luonnonsuojelua ja ilmastonmuutosta koskevia alakohtaisia strategioita, joilla varmistetaan investointien strateginen suunnittelu; panee merkille vähäisen edistymisen ja sen vuoksi kasvavat kustannukset sellaisten jätevedenpuhdistamojen rakentamisessa, jotka ovat välttämättömiä jätevesien aiheuttaman jokien ja meren saastumisen ehkäisemiseksi seitsemässä kunnassa;

°

° °

64. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, laajentumisasioista vastaavalle komission jäsenelle, Välimeren alueesta vastaavalle komission jäsenelle, jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille ja Montenegron presidentille, hallitukselle ja parlamentille sekä käännättämään ja julkaisemaan sen montenegron kielellä.